

relje az életünket. Ha nem fogadjuk el ezt a rendeltetését, ha nem engedünk neki, akkor számunkra az ünnep értéktelenné és értelmetlenné válik. Minden új karácsonyban visszajönnek a régi karácsonyok, mert az ünnep ugyanúgy ismétlődés, mint a mítosz. Valami visszatérhet a hiányával is. Ennek a hiánynak átérzésével a karácsonyi asztal mellett mindig felelevenedik azoknak emléke, akik valamikor körülötte ültek. Az emlék csendje az ünnep csendjét mélyíti el.

Állok éjfélkor a Vízivárosi utcán, és egyszerre szólalnak meg a környék karácsonyi harangjai. Nincs szebb az éjszakai harangszónál, mely nem is hang, hanem ünnepélyes jelenlét, körmeneti felvonulás, hallható pompa. Mintha a folyó tükre verné vissza, közlő szól a Bazilika harangja, magasan felettünk úszik a Mátyás templomé, és meghittén a kedves vízivárosi plébániatemplomé. Ezek a hangok nem oszlatják el, nem törik meg, hanem inkább felerősítik, figyelmeztetően reánk ruházzák az ünnep lényegét, a lelki csendet.

RÁBA GYÖRGY

A Születés ünnepe

A mitikus gondolkodás kiszakította az embert az élet folyamatából – az ünnep exaltáció volt, kiemelkedés. A közép-amerikai őslakos indiánok még ma is az év fordulása szerint zarándokolnak el szent helyeikre, és szertartással áldoznak természetfölötti uraiknak. De még a görögök is kultikus helyeiken magaslottak emberi feltételeik fölé, és a misztériumban énjük megtagadása útján érintkeztek isteneikkel. A római házi istenek intézménye is csupán szűk kaput jelentett, melyen át az istenséghez szökhettek, de maga az isteni nem hatotta át hétköznapjaikat.

Az egyistenhit töltötte meg az ünnepeket olykor az egész életre visszafénylő tartalommal. A legmélyebb értelmű, legmaradandóbb hatású élő ünnepünk azonban a karácsony, a Születés ünnepe, az ígéret és kötés, melyet az emberiség kétezer éve Jézus Krisztus világrajöttéhez kapcsol. A karácsony ünnepe rég beköltözött az otthonokba, jóllehet az egyházi szertartások közösségbe szólító ereje változatlanul eleven, de még a betlehemes játékok is a misztériumot az ajtón kopogtató emlékeztetővé sűrítették. Mégis amikor a lélekemelő ünnepet a személynek is küldött hírként családi körben üljük meg, a tartalom a formára is kisugárzik, és ez a sugárzás nemcsak az alkalmi teret, hanem az egyéni élet idejét is betölti.

A már egyszer megélt karácsony tudata az ünnep naptári időpontja előtt a remény tornácában és az ígéret útravalójával megmász, megszelídít bennünket, akik az év sűrűjében elvadultan bolyongunk. Ez elsősorban gyermeki énjükre igaz, a „Jézuska” érkezésére hetekkel előbb sóvárgó, hónapokkal korábban révedező, zsenge képze-

letre, melynek igézetében a vadóc alkat is megjuhászodik. A félelmeiktől riogatott, serdülő lélek a szeretet ünnepére előre is beleélve magát, előleget kap a harmóniából és a biztonság érzetéből – olykor a mindig lefokozottabb valónál szebb, tartós ábrándképet. Az ünnep pitvarában már több-kevesebb tudatossággal élő gyermek a boldogság és a belső békesség gyógyító vizeiben mártózik.

A karácsonynak az otthonba varázsolt ünnepe a családi élet kivételes alkalma is, a szeretetnek ez a közössége pedig a gyermeknek a személyisége egészséges fejlődéséhez oly fontos lelki egyensúly és külső-belső biztonság élményét erősíti. Ez az alkalom, amikor kényszerűségből, nemzedéki vagy bármely más okból messze került, de egymást szerető rokonok az ünnepre összegyűlnek. Gyermekként én is úgy éltem át karácsony estéjének vagy legalább az ünnep első napjának családi együttléteit, mint a rokoni közösség kölcsönös szeretete ismételt megpecsételtetésének élményét, s annak tudatát mélyítette el bennem, hogy nem vagyok, nem lehetek pusztán magamra utalva, és ha bárhol, bármikor egyedül találok magam, az arcot kapott, kiapadhatatlan szeretet segítő erejét érezhetem.

A világirodalom egyik fölöttébb emlékezetes elbeszélése, Dickens *Karácsonyi énekének* középponti alakját, az elkérgesedett szívű, önző Scrooge-ot a nevelő szándékú szellemek a vonzó boldogság példájával akarván megjavítani, a családi harmónia példáját tárják elé: derűs unokaöccse otthonát, azét, aki nagybátyja goromba visszautasításai ellenére is nyílt szívvel s az egymásra találás óhajával gondol rá, s e meggyőződésében saját tűzhelyének boldogsága erősíti. De eszünkbe juthat Scrooge írnokának, a számos gyermekkel megáldott Cratchitnak ágrólszakadt családja, ahol az élet elemi szükségleteit kicsik és nagyok a kölcsönös gyengédség erejével próbálják kiegyensúlyozni, és békélt lélekkel egymás szereteténél melegednek.

De a regények világán innen és túl hogyan jut az ünnepen, mindenekelőtt a karácsonyon belül a felnőtt?

Ha csakugyan a gyermek a felnőtt apja, akkor egy életen át magában hordja a karácsonyi lelki állapotot, a kiteljesedő szeretet vonzását, az emberek közti tevékeny békesség megigazulásra serkentő emlékképeit. Tunström svéd író regényében Bach *Karácsonyi oratóriuma* az ünnep áhított csúcса, amelyre, a zenemű reménybeli előadásával, a narrátor anyja sokáig törekedett, és halála után fiának egész életútját ez a törekvés mintegy a betlehemi csillag visszfényeként világítja meg.

Az egymás iránti karácsonyi figyelemben a lélek működő törvényei szerint a gyermekori remény él tovább, immár kibontakozva, nemegyszer céltudatosan. Ki ne ismerné az ünnep naptári időpontját megelőző hetek, netán hónapok tartósan emelkedett hangulatát, melyben szereteteink, kivált az apróságok vágyait, álmait próbáljuk kitalálni, és ebben a följazott kedélyállapotban járjuk a várost a boldog meglepetést szerző ajándékok után? Mennyire fölhangolja a felnőttet, ha maga is váratlan juttatással a zsebében, az utolsó pillanatban kicserélheti a szerény játékvonatot egy drágább, ám föltehetően még színesebb meglepetést okozó asztali vasúthálózatra! Adni öröm, és talán a legfőbb földi jó, ami semmi áron nem vásárolható, a szeretet érzetének meggyökereztetése. Karácsony úgy teljesíti ki a lelket, hogy a személyes életté változott ünnepnek az egész esztendőre szóló lehetőségével sugározza be napjainkat.